яз. татар

ناشری: „ادریسف، علییف وشریکلری“ نڭ تجارتخانه‌سی.

قزان واوفا.

Татар.
3-3373

نصیحت

برنچی

بالالر ایچون

(علم اخلاقدن یدنچی جزء)

اثر:

رضاءالدین بن فخرالدین

اوفا.

دوردنچی طبع

خاریطونوف مطبعه‌سی

قزان.

Инв. № 10729

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.

واخلاص ایله طوتڭز، چونکه آنلر، بودنیا حالنی اوزون تجربه‌لری ایله گوزل طانیمشلر، وسز بیلمادکڭز کوب سرلری بیلمشلردر.

٣) کشینڭ اطاعتلی (بوی صونوچی) اولمقی، کوڭلی یخشی اولمق علامتندندر. ایمدی سزگه الڭ یاقین کیمسه‌لرده البته آتا وآنالرڭزدر. شونڭچون آنلره هر وقتده اطاعتلی اولڭز، عمل وسوزده آنلره قارشو کلمه‌ڭز، بوسببدن آنلرڭ کوڭللری‌ده راحت اولور، اوز کوڭللوڭزده، ودنیاده طورمشڭزده گوزل اولور.

٤) آتاوآنالرڭز حضورنده‌بیك‌ادب‌اوزرنده‌اولڭز، آنلرڭ سوزلرنی یخشی طوتڭز، واشارتلرنی آڭله‌ڭز، آنلر ایله آرتق قچقرمای‌ادب‌ایله‌آچق سویله‌شڭز، آنلرآیاق‌اوزرنده‌طوردقلری‌وقت، سزلر اوطوروچی اولمه‌ڭز!..

٥) بهادرلق، آدم اوغللرنده، حرمتلی بر صفتدر. الوغلر مجلسنده اولنوب، آنلردن‌حکمتلی‌سوزلر ایشتمك‌عقلنی آرتدره‌وعلملکنی‌کوبایته‌در. حتی کچوك بالالرنی، بیوك آدملر مرتبه‌سینه‌یاقین کتوره‌در. شونڭ ایچون یوره‌کسز بالالر مثالنده‌آتالرڭز مجلسنده‌اوطورمقدن‌قورقمه‌ڭز، وبیلمگان هم آڭلامغان‌نرسه‌لرڭزنی آنلردن‌صورڭز، وهرنرسه‌نڭ‌اصلنی‌بیلورگه طرشڭز!.

٦) یوردکڭز وقتلرده‌آتاڭز اوچرار ایسه، آڭا هم آنڭ‌ایله برلکده اولانلره‌سلام ویروب، امرلرنی‌کوتوب‌طورڭز!! گرده اوطوروب طورمقده اولدیغڭز حالده کلور ایسه، آچق یوز ایله آیاق اوزره طورڭز!.

٧) آتاڭز هرنه‌ویرر اولسه‌اوزینڭ‌مرحمتلری‌ایله‌ویررلر، شونڭ ایچون‌نرسه‌اولسه‌ده صوردیغڭز وقتده‌یاننده‌چیت آدملر یوق‌وقتده‌ادب‌ایله صورڭز، اگرده استه‌دکلرڭزی ویرمازلر ایسه کوب بورچمه‌ڭز، زیرا سزلرگه نه‌نرسه کرك ونه‌نرسه کرك دگل ایدکنی، وسزلره نه‌شیلر موافق اولوب، اولمادیغنی آنلر دخی گوزل بیلورلر.

٨) کرك آتاڭزڭ الڭ یاقین دوستی‌ده‌اولسون. آتاڭزدن باشقه‌دن حاجت صورمق عیب، وعائله حرمتنی ییارمکدر. شونڭ ایچون جمله مقصودڭزی آتاڭزدن صوراڭز!.

نصیحت

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمْ

۱

آتا وآنا

۱) ای حرمتلو بالالر! خدمت کوسترمش کیمسه‌لر، یخشی کوڭلّی کیمسه‌لر، هر وقت حرمت اوزرنده اولورلر، ویاقین کورررلر، بونی ایسه اوزڭزده بیله‌سز. حالبوکه سزڭ آتا وآنالرڭز، سزاره ایڭ آغر ومشقتلی خدمتلرنی ایتمشلر وهمیشه ایتمکده‌لردر. هر وقت سزڭ قایغوڭزده بولنوب، سزلرڭ سعادتڭز ایچون طرشمقده‌لر، وهر وقت سزڭ ایچون جناب اللهه یالوارمقده ودعاء ایتمکده‌لردر. اوشبونڭ ایچون ـ هر نه قدر آنلرڭ خدمتلرینه قارشولق ایتماکڭز ومشقتلرینڭ حقنی اداء ایلمه‌ڭز ممکن اولمازسه‌ده ـ همیشه آنلره اخلاص ایله خدمت ایدوچی، وآنلره حرمت کرستروچی اولڭز!...

خصوصا الله تعالی حضرتلری، آنلره گوزل معامله ایلمك ایله وصیت ایلمش، ورسول اکرم افندمز، صلی الله علیه وسلم حضرتلری: «آتا آنالرنی رضا ایدوچی بالالردن، جناب الله‌ده رضا اولور» معناسنده سوز سویلمشدر.

۲) کله‌چك کونده، حرمتلی وفائده‌لی کیمسه‌لردن اولمقڭزنی آتا وآناڭز، هر وقت امید ایدوب، طورمقده‌لر، والله تعالی حضرتندن صورمقده‌لردر. ایمدی سزلرده، بویله ایذگو لکلره قارشو یاوزلق ایدوچیلردن اولمه‌ڭز! همده آنلرڭ نصیحتلرنی، قورقوب واورکوب دگل، بلکه محبت

باقڭز، شوكونده بالالركز حرمتڭزى صاقلامازلر ايسه رضا اوله بيلورسزمى؟ رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى: «آتالرڭزه ايزگولك ايدڭز، سزلره بالالرڭز ايزگولك ايدر» معناسنده بر سوز سويلمشدر.

١٤) بعض بالالر اولوركه آتالرينڭ تربيه‌لرنده، ومرحمتلرى كولگه‌سنده راحت‌راحت اوسارلرده، اوسدكلرى صوڭنده آتالرينڭ فكرلرينه قارشو كلورلر، سوزلرنى ايشتمازلر، آنلرنڭ عمللرنى آز كوروب كولرلر. سزلر شويله انصافسز اولمه‌ڭز، آتالرڭز ايسه سزڭ طوغروڭزده مسئول اولماى، بلكه آنلر طوغروسنده سز مسئول اوله‌چقسز. زمان كوندن‌كون ترقى ايدوب، وعلملر آرتوب طورديغندن، بوكونڭ بيوك بر عالمى ايرته‌گى كونده برشاگرد درجه‌سنده قاله‌چغى طبيعيدر. اوچ قاطلى بناء صالمق طوغروسنده‌اولان مدح، اوچونچى قاتنى بناء ايدوچيلره اولديغى كبى، نيگزنى صالوچيلر هم ذم ايدلميه مستحق دگللردر.

١٥) تيوشسز بر اش ايله امر ايتدكلرى وقت، هيچ طغزلنماى، وكوڭللرنى جراحتلندرماى، بلكه ادب وانصاف اوزرنده اشڭ طوغروسنى بيلدررگه طرشڭز.

٢
طوغمه‌لر.

١٦) طوغمه‌لرڭز، آتا وآنالرڭز صوڭنده ايڭ ياقين كيمسه‌لرڭزدر. شونڭ ايچون آنلر ايله هروقت ادبلى ومرحمتلى اولڭز. بونلرنڭ الوغلرنى آتا وآنا يرنده حساب ايدوب، اطاعتلى اولڭز، وسوزلريله عمل ايدڭز. كيچوكلرينه شفقتلى اولوب، آنلرى اصلا رنجتمه‌ڭز، وقاتيغ كوڭللى اولمه‌ڭز. اوياتسزلق وتربيه‌سزلكده آنلرغه كوچرگچ اولوب كورلمه‌ڭز، آنلرى سوكمه‌ڭز، قوللرنده اولان نرسه‌لرنى تارتوب آلمه‌ڭز. چونكه بويله ايتمك آنلرنڭ قانلرى بوزولمقغه وآتا آنانى آچولاندرمغه سبب اولور.

١٧) طوغمه‌لرڭزده يارامغان بر اش كورلور اولسه يخشى سوز ايله: «بويله اولمه‌ڭز عيبدر!.» ديه منع ايدڭز، ومذكور اشنڭ كيلشمادكنى بيان ايدوب كوسترڭز، گوزل يوله كوندرڭز.

۹) بالا چاغنده آقچه طوتارغه اوگرنمگان كيمسه، الوغ اولديغنده هم آقچه طوته بيلماز، دنياده گوزل كون كچره آلماز، بلكه بار بايلغنى اسراف ايدوب، بدبخت اولور قالور. شونك ايچون آتاگز طرفندن ويرلگان آقچه لرى طوته بيلورگه اوگره نگز. صاق اولگز، «بو آز آقچه غنه!» ديه كورمه گز، چونكه بو كون، سزنك كركلرگزده ويرلمش آقچه كبى، آز در.

۱۰) بعض بالالر اولور كه، آتالرينك ماللرينه اشانوب، هيچ بر كسب واش يولينه كرمازلر، بلكه يالقاولقغه عادت ايدرلر. آخيرنده بر كون كاور. آقچه لرى ده بتار، تركلك ايدر ايچون قولده هنرده اولماز. اوشبونك ايچون آتا مالينه اشانوب طورماى بلكه نه قدر باى بالاسى اولسه گزده اولگز، اوزگزى فقير كمسه بالاسى حساب ايدوب، هنر اوگرنمك اجتهادنده اولگز!.

۱۱) دنياده طورغان مدتده، شادلقلرنى سويلر؛ قايغولرنى چيشوب ايچنى بوشادر ايچون الك ياقين الك اشانچلى بر كشى گه محتاج اولنه در. لكن بو اشلر طوغروسنده آتا ايله آنادن آرتق هيچ كيمسه اولنماز، چونكه بونلر، بالانك شادلغى ايچون حتى اوزندن آرتق سوينمكده: وحسرتلرى ايچون الدن كلن جمله چاره لرى كورمكده كمچيلك ايتمازلر. شونك ايچون سرلرگزى بونلره سويله گز، سرلرگزنك خزينه لرى هر وقتده آتا وآنالرگزنك كوكللرى اولسون!.

۱۲) كوزگه كورنگان بر نرسه گه قزغوچى بولمه گز، آنالرگزنك جيوب قويغان نرسه لرنى؛ وقوناقلر ايچون ديه حاضرلگان شيلرى يانده يورمه گز، وضرر ايتمه گز! چونكه آنالرندن رخصتسز بويله اشلر اشلاوچى بالالر، بوكبى اشلرگه عادت ايدرلر، وكوندن كون آرتدروب، اخيرنده (الله تعالى صاقلاسون!) اوغرى اولورلر.

۱۳) بدنگز اوسوب كوچ كردكچه، اللرگزدن كلن اشلرده آتا وآنالرگزه ياردم ايدوچى اولگز، اما آنلر قارتلق وقتلرينه ايرشدكلرنده، آنلره اصلا طارلمه گز، بلكه شفقت وخدمتلرگزى دخى آرتدرگز، آنلر ايسه سزنك ياش وقتلرگزده، واك ضعيف اولدغگز كونده، تربيه لب سزلرى اوسدرمشلر در. بر كون اولور سزلرده آتا اولورسز، حساب ايدوب

Из фондов Российской национальной библиотеки

آرتدررغه وبوز وقلقلرنی کوچلندررگه سبب اولدیغیچون، یاقین قارنداشلرگزه
ایزگولك ایتدککز وقت، کسب سببلرندن محروم قالانلرنی وصاف کوکللیلرنی
آیرم باقگز . یعنی ایزگولکنی تیوش اورنلره صرف ایدرگه طرشگز .

٤
کورشیلر

٢٤) قارنداشلرصوگنده ، الڭ یاقین کیمسه‌لر کورشیلرگزدر . شونڭ
ایچون کورشیلر ایله گوزل معامله‌ده اولگز ، آنلر ایله دوست طورگز ،
شادلق وحسرت وقتلرنده اورتاقلاشوب ، خسته‌وچیرلی وقتلرنده حاللرنی
صورگز ، خدمتلری اولسه کورگز ، آنلر ایچون دائم دعاچی اولگز .
٢٥) کورشیلرڭ نامحرم اولانلرینه کوز صالمه‌گز، قویمه‌یارقلرندن باقمه‌گز ،
هیچ بر اشده آنلرڭ خاطرلرنی قالدرمه‌گز ! حرمتلی وعفتلی کیمسه‌لر بویله اولورلر .

٥
اوایچنده

٢٦) اوایچنده اولانلر ایله گوزل معامله‌ده اولنمق شریعت قاشنده الڭ
سوکلی اشدر . وشونڭ ایچون اوایچنده اولانلر حقنده ادبلی ومهربانلی اولگز .
اوایچنده اولانلر راحت وشاد اولورلر ایسه ، سزلره هم راحتلك وشادلق اولور .
٢٧) اوایچنده خدمت ایدوچیلر اولسه ، آنلری خوارلمه‌گز ، کوکللرنی
بیوقدرمه‌گز ، یومش قوشدیغگزده : « شویله ایله ! بویله قیل ! » دیمای ،
بلکه : « شویله ایده کورگز ، مرحمت ایدوب بویله ایله‌سگز له ! شویله ایدو
ایسه‌گز گوزل اولور ایدی » دییوگز : خادملر ایله بویله اولنمق کورکام
خلقلیلقدر . تربیه‌لی آدملر عادتی بویله اولور . یومشق سوزلی اولمق
آدم اوغلی ایچون بیوك بر سرمایه‌در .
٢٨) خدمتچیلره مرحمتلی اولگز ، آنلر قاشنده وقارگزی صاقلاگز . خطا-
لقلری اولدیغنده عفو ایدگز ، آنلر ایله اوینامه‌گز ، کولکو سویلشمه‌گز ، ضرورت
اولمادیغنده آنلرڭ سوزینه قاتشمه‌گز ، چونکه بوشیلر بردن تربیه‌سزلك علا-
متیدر ، وایکنچی آنلردن یمان سوز ایشدرگه ، وخلق بوز ولورغه سبب اولور .

Из фондов Российской национальной библиотеки

١٨) طوغمه‌لرگز اوستوندن آتا و آنالرگزه سوز ایتمه‌گز، چونکه بویله اولان بالالر، بویله اشلره عادت ایدوب، الوغ اوسدکلرنده هم سوز یورتوچی اولورلر. بلکه اولنور ایسه گوزل اشلرنی سویله‌گز.

١٩) طوغمه‌لرگزدن، ایتولرنی کوتوب طورمای هر اشلرنده یاردمچی اولگز، الگزدن کلن ایزگولکلرنی آنلردن اصلا قزغانمه‌گز.

٢٠) طوغمه‌لرگزنك سرلرنی گوزل صاقله‌گز، آنلره شادلق خبرلر سویلب، اگرده آنلره ضرر کتوره‌چك اولماز ایسه، یمانلرنی سویلمه‌گز. سوز وفعلگز ایله آنلره اخلاصلی اولگز، عیبلرنی یاشرگز. هر وقت آچق یوز وکیك کوکرك ایله قارشو اولگز.

٢١) بعض بالالر اولورکه آتالری وفات اولدیغنده، مال بولمك حقنك طوغمه وقارنداشلریله بوزوشورلر، بربری حقنك ادبسز معامله‌ده اولنورلر، قیمتلی وقتلرنی وعزیز ماللرنی تلف ایدرلر، اوزلرینك قان وجان قارنداشلرنی رنجتوب، چیتلرك قورصاقلرنی طویدررلر، بویولك اوزلری‌ده بدبخت اولورلر، آتا وآنالرینك‌ده اسملرنی حرمتسز ایدرلر، عائله وقبیله‌لرنی مسخره‌لکگه قالدررلر. سزلر، اوسدکگزده بویله بالالر کبی اولمه‌گز، عیبدر. بلکه طوغمه‌لرگز ایله هر وقتده برلك ایله اولگز نجسنی (بوزوق خلق، وآچوسببلرنی) هر وقت توپراق آستنه کومگز، بویله‌اولدیغنك آز مال‌ده کوب کورلور، قسقه عمرده برکاتلی بولور.

٣
یاقین قرنداشلر

٢٢) آتا آنا وطوغمه‌لرگز صوگنك، سزلره یاقین کیمسه‌لر اوزگزنك قارنداشلرگزدر. بونلر هم سزلرك سعادتگزی وراحتگزی استمکنك لردر. اوشبونك ایچون بونلره هم آتا آنا وطوغمه‌لره اولان معامله کبی معامله‌ده اولگز، جمله‌سنی بر تیگز دوست کورگز، خسته اولدقلرنك حاللرنی صورگز، شادلق وقایغو وقتلرنی اورتاقلاشگز، حاجتلرنی گوزل صورتك اداء ایدگز.

٢٣) یالقاو وبوزوق خلقلی ذاتلره ایز گولك ایتمك، یالقاولقلرنی

Из фондов Российской национальной библиотеки

۳۷) مکتب ایچنده اولان داوشلره قاتشمه‌گز، اویناوچی وتربیه‌سز بالالر ایله ایبداش اولمه‌گز، آنلر ایله بر یرده اوطورمه‌گز، اوزگزگه بیلگولنگان اورندن رخصتسز کوچمه‌گز.

۳۸) بر تورلی درس ویرلدکنده، سزلر ایکنچی درسلره باقمه‌گز، بلکه معلم طرفندن ویرلمکده اولان درسه‌تمام کوگلگزی صالگز، هر بر نصیحتلرنی ذهنگزه اورناشدرگز، درس وقتنده سویلشمه‌گز، وباشقه شیلره کوگلگزی بیارمه‌گز، بو سببدن استاذلرگزدن رضالق آلورسز، علمگزدن فائده کوررسز.

۳۹) معلم، سوز صوردیغی وقتده آیاق اوزره طوروب اللرگزی کوکرگگزه قویوب، حرمت اوزرنده معلمه قاراب طورگز، صوردیغنی یخشی آگلاگز، صوگره بیلدککز ایله آچق وموافق داوش ایله جواب ویرگز، ایبداشلرگزدن صورلمش سوزلره قاتشمه‌گز.

۴۰) سوزگزده یاکه یازولرگزده اولان یاگلشلرگزی معلملر توزاترلر ایسه بونک ایچون کوگلسزلنمه‌گز، چونکه معلملر، سزلری یاراتمقده‌لر، وسزلرده اولان یاگلشلری بتورمگه طرشمقده‌لردر.

۴۱) معلملرگز اوقورغه، یازارغه، بیکلارگه قوشقان اشلرنک جمله‌سنی محبت ایله یرینه کتورگز.

۴۲) کچکنه وقتده، پاکلک ونظامغه رعایه ایدوچان اولمق بالانک عقللی وتدبیرلی اوله‌چغنه الوغ بر علامتدر. شونک ایچون کیوملرگز پاک هم بیلگولی بر اورنده، کتاب ویازو نرسه‌لرگز ترتیبلی اولسون، بارماقلرگز ودرس اسبابلرگز قاراغه بویالوب یورماسون.

۴۳) قلملرگزی کیوملرگزگه، یاکه ساچلرگزغه سورتمه‌گز، آغزگزغه قابوب یورمه‌گز، بو شیلر خسته‌لککه وچراق یورمگه سبب اولور. بلکه قلم سورتو ایچون یانگزده آیرم برکیندر کیساگی بولنسون.

۴۴) الگز، اگرده قاراغه یاکه باشقه نرسه‌گه بویالنور ایسه تیز زمان یووب پاک ایله‌گز، کیوملرگز ایسه هر وقت پاک یورسون.

۴۵) مکتب وباشقه یرلرنک بورونه واستینه‌لرینه، آصوب قویلمش خریطه‌لره یاکه کتابلره، اورامده یوردکده قویمه وقاپقه‌لره باغچه‌لرده

Из фондов Российской Национальной библиотеки

۲۹) خدمتچیلر او ایچنده اولان سرلرك آچقچلریدر، هر كوردكلری سویلرلر، وایشتدكلرنی فاش ایلرلر. شونك ایچون صاق اولڭز، چیتلردن یاشرلنه چك سوزلرنی آنلر حضورنده سویلمه ڭز، آقچه و بایلقڭزنی آنلره بیلدرمه ڭز، هراشلادكلرنی كوزادوب طورڭز، بونك سببلی آنلرك مكرندن امین اولورسز.

۳۰) او ایچنده اولان سرلرنی، چیت كیمسه لره سویلمه ڭز.

۳۱) اویقودن ایرته طورڭز، وطوردیغڭزده، سلامتلكڭز ایچون الله تعالی گه شكر ایدڭز، صوڭره طهارتلنوب نماز اوقوڭز.

٦
مكتب

۳۲) چای اچدكڭز صوڭنده، كیوملرڭزی كیوب، اوقورغه وارڭز، چقمازدن مقدم آتا و آنالرڭزك اللرنی اوبوب، رضالقلرنی آلڭز، طوغمه لرڭز ایله كورشوب: «الله تعالی یولینه چقدم، الله تعالی بڭا توفیق ویرسه ایدی» دیه نچكه كوڭل و اخلاص ایله مكتب یولینه یورڭز.

۳۳) مكتب یولنده اوینامه ڭز، عجب نرسه لره تماشا ایدوب طورمه ڭز. اوچراغان بالالر ایله سویلشوب یوانمه ڭز، تربیه سز بالالر و بوزوق آدملر ایله برلكده یورمه ڭز، اورامده اوینامه ڭز. چونكه بوشیلر سببندن وقتڭز ضائع اولور. اوزڭز سیزمادكڭز حالده خلقڭز بوزولور، بلكه الوغ آدملر روشنده وقار اوزرنده یورڭز. مكتبدن قایتدقڭزده و باشقه یرلرگه یوردكڭزده هم بویله اولڭز.

۳۴) مكتبه كردكڭزده آیاق كیوملرڭزی، بورك، طون كبی طش كیوملرڭزی، بیلگولی یرگه قویوب، معلم و باشقه ایبداشلرڭزه آچق یوز ایله سلام ویرڭز، وآنلر ایله درس اوقومیه باشلاڭز.

۳۵) درس باشلانور وقت یتسه، هیچ كیمنی طغزلامای ورنجتمای ادب ایله گنه اورنلرڭزه اورناشڭز، اگرده اورنلرڭز طغز اولسه، كوچلامای تورتشمای، بلكه: «شویله ایده كورساڭزله» دیه ایبداشلرڭزدن ایر كنلك صورڭز.

۳۶) اوز اورڭزده، هیچ برطرفه آوشمای بلكه طوب طوغری و معلمگه قاراب ایبداشلرڭز ایله برتیگز اولوب یاق یاقغه قارامای بورلمای، شادلق اوزرنده اوطورڭز، مكتبه كروب چغوب یوردكده هم انصاف اوزرنده اولڭز.

٧

علم

٥٣) علم، کوکل کوزنی آچار، نادانلق قارانغولغنی یبارر، الوغ
درجه‌لره طوتاشدرر، دشمنلره قورال اولور. ترکلکی صاقلار، دنیا
کوتمك سببلرنی بیلدرر، یورت ایچنده وعموم خلقلر ایله نه روشده
اولنورغه کرك ایدکنی اوگره‌در. علم، عالملرنڭ زینتی، آدملرڭ حرمتی
اولوب، اوغریلردن قورقوسز دولت، وهیچ بتمای طورغان بایلقدر.

٥٤) عالملر (علملی کیمسه‌لر) پیغمبرلرڭ وارثلری، دنیانڭ نورلری
اولوب، نادانلر ده دنیاده طوردقلری حالده اولکلر حکمنده‌در، چونکه
آنلر، الله‌تعالی‌نڭ عجیب نرسه‌لرینه کرك وقتده‌غنه کوز صالورلر،
لکن عبرت آلا بیلمازلر. کرك وقتده صو ایچارلر، اما صونڭ نه‌دن حاصل
اولدیغنی، وچیشمه‌لرڭ نه یردن کلوب نه یره کتدکلرندن خبرلری اولماز.

٥٥) علمی کوب کیمسه‌لره کوره آز علملی اولمقدن اویالمه‌گز، بلکه
بیلورگه الگزدن کله چك شیلری بیلمای قالوگزدن اویالگز، چونکه بونسی عیبدر.

٥٦) علم اهللرینه نفس آردندن یورمك هیچ کلشماز، شونڭ ایچون
شریعت اولچاوندن طش مال سویمه‌گز، شهوتلرگزه اسیر اولمه‌گز.

٥٧) هر وقت علمه محبت ایدگز، اوگره‌دلمش شیلری اخلاص ایله
دکلاگز، صوڭنده کوکارنی اوگره‌نگز، وهر بر علمدن کورکام اولاننی
بیلوگز، هیچ وقت علمگه تکبرلك کوسترمه‌گز.

٥٨) علم اوگرنمك هر نه قدر گوزل اش اولورسه‌ده، بوزوق
نیت ایله اوقولدیغنده کوزللگی کیمور. شونڭ ایچون: «بزدن الله
تعالی رضا اولسون، هم یخشی اشلرگه سبب اولسون ایدی» دیه
نیت ایدگز. بو ایسه یخشی نیتدر. «امام مؤذن: آخوند، قاضی، یاکه
معلم، مدرس ونه اولسه‌ده بر مرتبه‌گه ایرشسه‌ك ایدی» دیه نیت
ایتمه‌گز، کوکلگزده بو کبی شیلر اولور ایسه چقارگز. چونکه بونلر یخشی
نیت دگلدر. زیرا علمدن مقصود درجه‌گه دگل، بلکه فائده‌لی آدم اولمقدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

اولان اسکمیه‌لرگه یازمه‌ڭز. بوشیلر ایسه تربیه‌سز بالالر اشیدر.

٤٦) طوب و داغانك آتلونمق کبی اوینلر، سکرلری قوتلندرر، همتنی اویاندرر، تننی سلامتلندرر، شونڭ ایچون بوکبی اوینلردن محروم طورمه‌ڭز.

٤٧) اوینلرڭز تعطیل ساعتلرنده، درسلرڭز، و باشقه اشلرڭزه کمچیلك کتورماز روشده هم پاك اورنلرده، یخشی هوالی یرلرده، بیك ادب اوزرنده اولسون.

٤٨) مکتبدن قایتدیغڭزده، آتا و آنالرڭزه سلام ویروب، کتابلرڭزی و درس اشیالرنی بیلگولی اورنغه قویڭز، اویناسڭز کلور ایسه ادب ایله‌گنه اویناڭز، درسلرڭزی بیلمازدن الك اویقولامه‌ڭز.

٤٩) کرك مکتب ایچنك، کرك باشقه یرده، ادبسز سوز سویلشمه‌ڭز، تیوشسز اشارتلرده بولنمه‌ڭز، چونکه بو یله شیلردن تربیه‌لی آدملر نفرت ایدر.

٥٠) درسلرنی قالدرمش، یا که بیلگولی ساعتلرندن کچگوب یورمش شاگردلر ایچون سبقلر قیین اولور. ایبدشلرندن توبان درجه‌ده قالور، شونڭ ایچون درسلرڭزه دوام ایدڭز، ساعتلرندن صوڭغه قالدرماڭز.

٥١) مکتبه یورمکدن و سبق اوقومقدن مقصود، ایمان بیلمك، تربیه‌لی و کامل آدم اولمق ایدکنی خاطرڭزدن چقارمه‌ڭز، هم اوشبو مقصود اوزرنده اخلاص ایله یورڭز، «نیچون مکتبه واره‌سز، و نیچون اوقومقك‌سز؟» دیه صوروچی اولسه، سزده: «الله‌تعالی‌نڭ بیورقنی یرینه کتورمك ایچون، آتام آنامه دعاچی اولمق و طوغمه هم قارنداشلرمه، قبیله و دینداشلرمه، برفائده‌لی کیمسه اولمقنی امید ایده‌م!» دیه جواب ویرڭز، بوروشك جواب ویرمك بالانڭ عقللی اوله‌چغینه دلیل اولور.

٥٢) مکتبلرده درسلرڭ تمام اولدیغی صوڭنده «ایمدی اوقومق وقتی اوتدی، علمده یتارلك اولدی» دیه علمدن و کتابلردن آیرلمه‌ڭز، بلکه بوش وقتلرڭزده همیشه کتابلرڭزی مطالعه ایله‌ڭز، و هر بر یاڭا کتابلری، (کیباك و چوب چار اولانلردن باشقه‌لرنی) ادبی رساله‌لری اوقوڭز، بوسببلی ذهنڭز آچلور، عقلڭز آرتر، فکرڭز طوغری اولور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

۹
استاد ومعلم

٦٤) استاد ومکتب ناظرلری ، سزك اشگزی یولینه قویوچیلر وسزك ایچون حسرت چیگوچیلر اولوب. آنلرك، سزك اوستگزده الوغ حقلری واردر. شونك ایچون آنلرك امرلرنی ییرینه کتورمکده قصورلق ایتمه‌گز، ومنع ایدن اشلرنده اولنمه‌گز.

٦٥) سویلشدکگز وقت آنلر ایله ادبلی سویلشگز، آرتق قچقرمه‌گز، آنلره آلداب وبر کیمسه‌نی غیبت ایدوب اصلا سویلمه‌گز.

٦٦) آتالرگز ، تنلرگزی تربیه ایدوب اوسدردکلری حالده، استادلرگز جانلرگزی تربیه ایدوب اوسدرمکده‌لردر. بو سببدن استادلرگز، بیوك آتالرگزدر. سزده بونلری چن کوکل ایله سوگز. نصیحتلرنی دڭلاگز، خسته‌لرك طبیبلره تابشرلمقی کبی جمله اختیارگزی آنلره تابشرگز، آنلرك مرادلرینه قارشو کلمه‌گز.

٦٧) معلملرگزه تواضعلی اولگز، حضورلرنده ادبلی اوطورگز، نصیحتلری ایله عمل ایله‌گز، ثوابلی اولمق ایچون خدمتلرنی یرینه کتورگز، آنلره یالونگز، باشقه اورنده یالونمق مؤمن صفتی اولمادیغی حالده علم اوگرنمك طوغروسنده یالونمق مؤمن صفتیدر.

٦٨) معلملره قارشو کلمه‌گز، آنلر ایله قچقرشمه‌گز، هر بر گوزل اشلرده آنلرك سوزلرینه جان وتن ایله ایارگز. لکن آڭلامغان اورنگز اولسه شول حالنچه قویوب کتمای، بلکه ادب وصبرلق اوزرنده: «افندم بویرنی آڭلامادم، وبو سوزنی بیلمادم» دیه قایتاروب صورگز.

٦٩) معلملرگز، یا که مکتب ناظرلری یانگزه کلدکلرنده ادب وحرمت اوزرنده قارشو آلگز، اگرده بررتورلی سوز صوررلر ایسه سوزگزی اولچاب گنه خوش جواب ویرگز.

٧٠) درسلری بر تورلی تمام ایدوب، مکتبدن آیرلدقگز صوکنده، معلملر ومکتب ناظرلرینك ومکتبی تربیه ایدنلرك حرمتلرنی خاطرگزدن

۵۹) خزینه‌گزده اولان علمدن آرتقنی دعوی ایتمه‌گز؛ اوز اوزگزه الوغلق ایله حکم ایلمه‌گز. کورمیورمیسز؟ بورتکلری کوب وایری اولان باشاقلر، هروقتده باشلرنی توبان صالوب طوررلر. بورتکسز یاکه آز بورتکلی باشاقلر، باشلرنی یوقاری کوتاررلر، آزغنه هوا سلکنور اولسه، سلکنورگه کرشورلر، حالبوکه اوزلرینڭ اوتغه یاندرمقدن باشقه فائده‌لری اولماز.

۸

کتاب و مطالعه

۶۰) گوزل کتابلر، عجیب شیلر کورله‌چك کوزگی، آولاقلق سردش، یالغزلقلق ایبدش، عاجزلك وقتلرده یاردمچی، حسرتلرده شادلق کتوروچی، فکرلری نورلاندروچی، کچن زمانلر حاللرنی سویلب طوروچی، امتلر واقعه‌لرنی حکایت ایدوچی، عقللی کیمسه‌لرڭ عقللرنی کوزلره کوستروچی آز حقلی کوب فائده‌لی شیلردر. شونڭ ایچون کتاب آلمقده سارانلق ایتمه‌گز، کتابلردن آیرلمه‌گز.

۶۱) لکن کتابلر آره‌سنده یوق شیلر یازلمش، معناسز نرسه‌لر ایله طولمشلری ده واردر. بونلری اوقومق قیمتلی عمری ضائع ایتمك اولور. شونك ایچون فکرلری نورلاندراچق، خلق پاکلرگه یاردم ویره‌چك، عقلنی آرتدره‌چق کتابلری اختیار ایدوب، باشقه‌لرندن یراق اولگز. فائده‌لی کتابلرنی اوقومق کوڭله شادلق کتورر، فکره آزق اولور، ذهنه قوت ویرر.

۶۲) بعض کیمسه‌لر اولورکه «کتابی کوب» دیه خلق آره‌سنده اسم چقارمق ایچون گنه کتاب جیوب، اوزلری ده فائده آلمازلر، باشقه‌لره ده فائده آلدرمازلر، حتی ایچلرنده نه‌لر وار ایدکنی ده بیلمازلر. بونلر یوك تاشوچیلر مثالنده‌درلر. اوشبونڭ ایچون سزلر، اوزگز آله‌چق اولدیغگز کتابلری اوزگز فائده آلمق ایچون اختیار ایدگز.

۶۳) مطالعه (کتاب اوقومق) انسانڭ یوزینه نور، کوڭلنه شادلق کتورر، اوشبو سبب ایچون ذهن خدمتی ایله شغل ایدوچیلر هر نه قدر آریق اولورلر ایسه‌ده عقللری سیمز ویوزلری محبتلی اولور.

۱۱
دوست

۷۸) آدم بالاسینڭ شادلق وقایغو وقتلرنده تایاناچق یری فائده کوستروب ، فائده کوره چك اورنی ، دوستلری اوله چقدر. اوشبونڭ ایچون دوستلرڭزی یاش وباشقه جهتلرده اوزڭزه موافق اولنه چق کیمسه لر آراسندن اختیار ایدڭز.

۷۹) دوستلقده کوڭللر آراسنده یورمکده اولان ایلچی، قاتیغلق وقتلرده بر برینڭ یاردمینه یتشورگه سبب اولان شی، آراده اولان الفتدر. اگرده الفت ایکی طرفڭ اخلاص ومحبتلرنده بر برینه ایش اولدقلرندن حاصل اولمش ایسه دائم اولور، وقتلی بر فائده کورمك ایچون گنه اولسه آلدامق اولور، اوشبونڭ ایچون محبتڭزڭ چن اولمقی ایچون طرشڭز، هم ده دوستلری، کامل ویخشی آدملر آراسندن صایلاڭز. دینی بتون، عقلی کامل، نسبی اصل، فکری طوغری، ادبی یرنده، اولان کیمسه لری طابڭز. بویله کیمسه لر، خسته لکڭزده دوا، سلامتلکڭزده زینت، مشقتلرڭزده تایانچ، بیوق ساعتلرڭزده راحتلندروچی اولورلر. بویله کیمسه لر، یراقغه کیتدکڭزده حالڭزی رعایه ایدوچی، یاقین طوردیغڭزده حقڭزده دعاچی اولورلر، بایلقغه ایرشمك ایله کیسلمازلر، تارلقغه دوشمك ایله آیرلمازلر، دوستلقلری سوزلرندن آرتق فعل وعمللرنده کورلور، الوغ ایزگولکلرنی کچوك حساب ایدرلر، آز ایزگولکلرڭزی الوغ کوررلر.

۸۰) اگرده درست دوستلرڭز اولور ایسه، آنلره محکم یابشڭز، اوزڭزده شکایت ایدرلك کیمچیلك بولندرمه ڭز، آنلری چن کوڭل ایله سوڭز، آخرته جیولمق شرطیله، آراڭزی اولمدن باشقه نرسه آیرماسون.

۸۱) دوستلق کوستروچیلرینڭ جمله سی ایله ده دوست اولمه ڭز، دشمنلغی واردر دیه گمان ایتدکڭز کیمسه لرڭ جمله سنی ده دشمن حساب ایتمه ڭز. محبتی صاف اولمغان ذاتلر ایله آرقه داش اولمه ڭز، دوستلغینڭ درستلکنده شبهه اولان کیمسه ایله دوست اولمقدن ایسه، هیچ دوستسز طورمق یخشی ایدکنی اونوتمه ڭز.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

چقارمه گز، اوچرادقلری وقتده حرمت ایتمکده کمچیلك ایلمه گز، هر نماز صوڭنده وکوڭل یوقاردیغی وقتلرده آنلر ایچون خیر دعاده اولڭز.

١٠

شاکردلر

٧١) هر بر شاگرد، خصوصا اوز مکتبڭز شاگردلری ایله گوزل یاشاڭز، آنلری طوغمه‌لرڭز کبی حساب ایدڭز، آنلر ایله یومشق سویله‌شڭز، اوچرادقلری وقتده شادلق ایله قارشولاڭز. شادلقلرنی وقایغولرنی اورتاقلاشڭز.

٧٢) یمان خلقلر یوغشلی اولدیغندن، بر شاگردڭ یمان خلقی وارلغنی بیلور اولسه‌ڭز، هیچ کیمه سیزدرمای گنه آندن آیرلڭز.

٧٣) آتالرڭز بایلقی یاکه هنری ایله، اوشنداق کیوملرڭز، ودرس اسبابلرڭز ایله باشقه شاگردلره، اوزڭزی کوتارمه‌ڭز، بلکه هر وقت آنلره حرمت وکچیلك اوزرنده اولڭز.

٧٤) شاگردلر ایله اولان مجلسڭز محبت وعلم مجلسی اولسون. اوشبونڭ ایچون آنلره کوڭل قارالته‌چق حکایه‌لر، ادبسز سوزلر سویله‌مه‌ڭز، فائده‌سز بر ده قچقرشمه‌ڭز، سوز کوره‌شدرمه‌ڭز، خاطرلرنی قالدره‌چق اشلرده اولنمه‌ڭز، خصوصا قول کوترمکدن صاقلانڭز.

٧٥) مکتب نظاملرینه خلاف اوله‌چق روشده جیولشوب سویلشمه‌ڭز. فائده‌سز اشلر ایله درسلرڭزدن محروم قالمه‌ڭز.

٧٦) ایبدش شاگردلرڭزده کورلمش شیلره قزقمه‌ڭز، آنلردن صورمه‌ڭز، بیلوڭزکه بیوکلك آلمقده دگل ویرمکده‌در.

٧٧) مکتبدن آیرلدقدن صوڭ، بر مکتبده کون کچرمکده اولان ایبدشلرڭزی اونوتمه‌ڭز، آنلرڭ حقلرنی اوته‌مکده کمچیلك ایتمه‌ڭز، اڭ الوغ مرتبه‌لره ایرشدکڭز حالده، اڭ توبانلرینه‌ده الوغلانمه‌ڭز. بویله اشلر خسیسلك علامتی ایدکنی قویاش کبی کوروب طورڭز.

۱۲
یوز ادبلری

۸۸) یوز کوڭلك یومشاق ویا که قاتیغ ایدکنی کوسترمکده اولان کوزگیدر. اوشبو سبب ایچون یوزگز حقنده اعتبارلی اولگز، واوشبو ادبلری رعایه ایدگز!

۸۹) سویلەشدکگز وقت، چیت طرفه قاراب سویلمەگز، وکوز اوچی ایله باقمەگز.

۹۰) چتق یوزلی وقارانغو اولمقدن، یا که یگللك ومسخرەلك علامتلری کوسترمکدن احتراز ایلەگز، بلکه دوست وایبداشلرگز تارتلمای وایرکنلب هم راحت سویلەشسونلر ایچون هر وقت آچق یوزلی اولگز.

۱۳
کوز ادبلری

۹۱) هر نرسەیی قناعت کوزیلە کورگز، بر کیمسەدە الله تعالی حضرتینك الوغ نعمتلرنی کورر بولسەگز، کونچیلك ایتمەگز، بلکه دخی آرتونی آرزو ایدگز، اوزگزه هم شویله نعمتلر اولمەسی حقنده دعاء ایدگز.

۹۲) فقیر وخسته کیمسەلره مسخرەلك کوزی ایله قارامەگز، گناه وعیب اشلره تماشا ایدوب طورمەگز.

۹۳) قویمه یارقلرندن، پرده آرەلرندن، ترزەلر وباشقه اورنلردن چیت کیمسەلرك خانەلرینه، وکورلورگه یارامغان نرسەلرگه وکشیلرنك یازولرینه، خطلرینه رخصتسز قارامەگز.

۹٤) کتاب یازدیغگز واوقودیغگز وقت کوزگزی برقاریشدن کیم طوتمەگز، شم ولامپالری صول طرفگزه قویگز، ضعیف یاقتیلرده، ایکندی واخشام آرەلرنده قارامەگز.

۹۵) کوزلرگزی ممکن اولدیغنده هر کون ایرته صابون ایله یووگز، هر وقت صاف طوتگز، یراق وبیك نچکه، یا که قویاش، آی، لامپا کبی آرتق نورلی نرسەلرگه قاراب طورمەگز، آق وقزل توسلرگه

۸۲) حاجتلی کیمسه‌لره، دیللری راست وعده‌لی، اخلاص کوکّللی دعواسنده اولدقلرنده، تجربه ایدوب باقمازدن الك اشانوب دوست اولمه‌کُز، دیل کوب وقتده کوکّله خلاف سویلر، احتمالکه بویله کیمسه‌لر، بر مقصودلرنی تابار ایچون بویله دعوالرده بولنورلرده، مقصودلری یرینه کلدکی ایله اشلری‌ده تمام اولور.

۸۳) دوستلرکُزی شلته ایدرگه آشقمه‌کُز، طوغمه وقارند اشلرکُز ایله بوزشمقنی بیکل کورمه‌کُز؛ بلکه بو اشلرده بر قدر صبرلی اولکُز. چونکه آچولانشورغه نیت ایتدککُز کیمسه‌لر ایله آچولانشمای وبوزوشمای، بر ایکی کون قدر صبر ایدوب طورسه‌کُز. کوب وقت اولور، بویله نیتكُ خطا ایدکی آچلورده، صبر ایتدککُز ایچون اوزکُز هم شادلانرسز.

۸٤) بیك الوغ سببلر اولمادیغندن دوستلر ایله بوزوشمق ادبسزلکدر. شونكُ ایچون آز شیلر ایچون دوستلرکُزدن آیرلمه‌کُز.

۸۵) هر وقت حرمت کوستروب طورمق، وحقنی رعایه ایلمك سببلی دوستلق کوچلانور. شونكُ ایچون دوستلرکُزه هر وقت یاردمچی وآنلره تایانچ اولکُز. انسان بر یالکُزی آز اولسه‌ده دوستلری ایله کوب اولور. دوستلر، آغرلق ومشقت کونلرنده یاردمچی اولسونلر ایچوندر.

۸٦) بوزوق کیمسه‌لره قاتنشماکُز، آنلر یولینه کرمه‌کُز، آنلردن اصلا امین اولمه‌کُز چونکه آنلرنكُ الكُ لذتلی اشلری بوزوقلق ایتمك وآدم اوغللرنی هلاکته دوشرمك اولور. آدم اوغلی آشامای وایچمای طوره آلمادیغی کبی، کوکّلی بوزوق اولانلرده اوصاللق ایتمای طوره آلمازلر، وضرر کتورمادکلرنده راحتلنوب اویومازلر. اما یخشی بنده‌لر، تمام بونلرنكُ خلافنچه اولورلر. شونكُ ایچون یخشی بنده‌لر یوللرینه کرکُز وآنلر ایله دوست اولکُز.

۸۷) بوزوق کیمسه‌لره قاتنشمق بیك ضررلی اولور ایسه‌ده آنلر ایله دشمن‌ده اولمه‌کُز، بلکه وقتی کلدکنده یومشق معامله‌ده بولکُز، بو سببلی آنلرنكُ ضررلرندن امین اولورسز.

قازنمه‌گز، یالانغاچ اللرگز ایله سگروب‌ده صوگره باشقه شیلره، الگزی سورتمه‌گز، کیوملرگزه سگرمه‌گز، بلکه بورن سگرر ایچون یانگزده، کچکنه وپاك یاولق بولندرگز.

۱۰۵) آشادقگز وقت بورن سگرمك لازم اولسه بر طرفه بورلوب، داوشسزغنه، یاولقگزه سگرگز، سویله‌شور یا که سلام ویرر وسلام قایتارر ایچون، تمام اولانه قدر صبر ایدگز.

۱۰۶) توچکردکگز وقت یوزگزی بر طرفه بورگز، هم یاولقگزی یوزگزه طوتگز.

۱۰۷) بورنگزی هم آغزگزی، طهارت آلدیغگز وقتلرده صو ایله یووگز. وباشقه وقتلرده بورن یاولقلری ایله تمیزلب، صاف یورتگز.

۱۶
قولاق ادبلری

۱۰۸) جناب الله قولاقلری فائده‌لی شیلر ایشتمك ایچون یاراتمشدر. شونك ایچون آنلر ایله قرآن شریف ومبارك حدیثلر، عبرتلی سوزلر ایشدوب عمل ایدگز؛ آتا آنا واستاذلرگزك نصیحتلرنی دگلاگز.

۱۰۹) بوزوق سوزلر ایشتمك، عقللره بوزوقلق کتورر. شونك ایچون یمان سوزلر ایشتمه‌گز؛ یاشرلوب سویلنمکده اولان سوزلری دگلاب یورمه‌گز. هیچ کیمك کوگلی ایسه بوگا رضا اولماز.

۱۱۰) سوز یورتوچیلر وغیبت سویله‌وچیلری دگلامه‌گز، اگرده بویله کیمسه‌لر، یاش ومرتبه جهتنچه اوزگزدن اولوغلار اولسه، کوزگزی توبان صالوب تیك طورگز؛ اوزگز ایله برابر اولسه‌لر، بویله اشلرك مناسب دگل ایدکنی ادب ایله بیان ایدگز؛ اوزگزدن کچوکلر اولدیغنده، مرحمت اوزرنده منع ایله‌گز.

۱۱۱) ایشتدکگز سوزلردن، فتنه‌گه سبب اولنه‌چقلرنی هیچ کیمه سویله‌مکز.

۱۱۲) ادبسز اورنلره واروب، گناهغه دوشه‌چك روشده اویون داوشلرنی دگلامه‌گز.

اوزاق قاره‌ماکز، کوز ایچون ضررسز توسلر، یاشل، کوك، توسلردر.

١٤
اغز ادبلری

٩٦) مجلسلرده خصوصا طوی وشادلق مجلسلرنده بولندیغکزده کوله‌ك وعادتدن طش اویون کولکو سویله‌کدن احتراز ایدکز، بلکه وقار وصبر اوزرنده آچق یوز ایله اولکز.

٩٧) حسرتلی وآچولی کیمسه یوزینه کولمه‌کز، هم حسرتلی بنده‌لره کوکللرنی باصدررلق شیلردن باشقه سوز سویلمه‌کز.

٩٨) ممکن اولدیغنده آدملر حضورنده کیکرمه‌کز، اللرکز ویاکه یاولقلرکز ایله پرده‌لمای طوروب ایسنمه‌کز (*) آغزکزی آچوب دیشلرکزی قازمه‌کز، ایسنه‌دککز ویوتله‌دککزده سویلمه‌کز، بلکه بو وقتلرده یوزکزی بر طرفه یونلدرکز.

٩٩) اگرده ایسنمك ویوتله‌مك قات قات اولور ایسه، باشقه‌لره راحتسزلك ایتمك ایچون مجلسدن چقوب طورکز.

١٠٠) سویلدککز وقت آغزکزدن توکرك ساچمه‌کز، اللرکزی هواده یورتمه‌کز، برینك سوزی تمام اولمازدن مقدم سوزه کرشمه‌کز.

١٠١) یرگه وکشیلرگه توکرمك، قاقرمقدن احتراز ایدکز. بلکه بونك ایچون یانکزده قول یاولقی بولندرکز.

١٠٢) صوغان، سارمساق آشاب، وياكه باشقه شیلر ایله آغزکزی ایسلندرمه‌کز.

١٠٣) هر کون ایرته، خصوصا طهارت آلدیغکز وقتلرده هم آشادیغکز صوکنده آغزکزی یخشی چایقاکز. تش آره‌کزده نرسه قالدرمه‌کز، مسواك ایله کامل صاقلاکز.

١٥
بورن ادبلری

١٠٤) اللرکز ایله بورنکزی طوتوب اوترمه‌کز، بارمقلرکز ایله

*) آغزغه ضررلی میقروبلر کرماسون ایچون، بویله پرده‌لمك لازمدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

الگز ایله تایانمه‌گز؛ خلق حضورنده باشگز وباشقه اعضالرگزی قاشیمه‌گز.

۱۲۳) خلق حضورنده باشگز آچق حالده بولنمه‌گز؛ آولاقده آچق باش اوطوردیغگز حالده کشی کلوب کرر اولسه کلپوشگزی کیوگز؛ باشگزی اورتگز.

۱۲۴) یای کونلرنده ساچلرگزی ممکن قدر قسقه یورتگز؛ وهر وقتده صابون وموچالا ایله یووب تمیزله‌گز، اسسی کونلرده قات قات یووگز.

۱۲۵) باشگزی یودیغگزده یاکه غسل ایتدکگز صوگنده آچق باش حالگزده صالقون هواغه چقمه‌گز.

۱۹
غسل ادبلری

۱۲۶) غسل ایتدکگزده تنگزی یخشی قورتگز وتیزلك اوزرنده کیومگزی کیوگز، ویاکه یاطوب تنگزی قزدرگز، تنگز صالقون وقتگز، ویاکه اوشوب طوردیغگز ویاکه تیرله‌دکگز وقتگزدن باشقه وقتلرده صالقنراق صو ایله غسل ایله‌گز.

۱۲۷) صالقون صو ایله غسل ایتدکگزده بر مینوتدن آرتق یوانمه‌گز، هم تنگزی قاتیغ اوماگز. بلکه یومشاقلق ایله‌گنه یووگز، هم تنگزی سورتمای بلکه کیوم ایله بورکانوب، یاتگز، صوگره بر آز مدت یورگز، یاکه تن قزدررلق برر تورلی خدمت ایدگز وحرکتلنگز، بونلر اولمادیغنده تنگز تمام قورغانغه قدر برنرسه یابنوب یاتوب طورگز.

۲۰
یورمك ادبلری

۱۲۸) یوردکگزده بدنگزی طوغری وتوز یورتگز، ضرورت اولمادیغنده آرتق آشغوب ویاکه آقرون یورمای، بلکه عادت اوزرنده‌گنه یورگز.

۱۲۹) شهرلرده یوردکگزده اورام اورتاسندن دگل بلکه بر چیتدن یورگز، قارشو کلوچیلر اولدیغنده اوك طرفگزدن کیدگز، آردگزه یاکه یاق یاقلرگزه قاراب یورمه‌گز، زیرا بو شیلر احمقلق علامتیدر. بلکه کوزگز آلدگزده اولسون.

١١٣) قولاقلرکزی هر وقت خصوصا اویقودن قالقدیغکزده تمیزله‌کز، ممکن اولدیغنده بونی تمیزلر ایچون فیل سویا گندن یصالمش قولاق قازغچی یانکزده بولندرکز.

١١٤) یوزکزی یودیغکزده، قولاقلرکزك ایچ وطشلرنی یووکز. هم دستمال ایله قورتکز

١١٥) قاتیغ داوشلر قولاق ایچون ضررلی اولدیغندن ممکن قدر یراق اولکز.

١٧
ال ادبلری

١١٦) کورشمك ایچون النی ویرن کیمسه‌یه اوك الکزی اوزاتکز.

١١٧) حقکز اولمادیغی شیلره هیچ وقت ال اوزاتمه‌کز وآدملره اذیت ویرمه‌کز، آچق بیلوکزکه مسلمان کیمسه‌نك النذن دیلندن مسلمانلر سلامت اولورلر.

١١٨) خلق حضورنده اللرکزایله اویناماکز، بارماقلرکزی شارتلاتمه‌کز، آرالاشدرمه‌کز، طرناقلرکزی کیسمه‌کز،

١١٩) چیندن بر کیمسه‌نی چاقرمق اولدیغکزده، الکزی صوزوب چاقرمه‌کز، بلکه خلقلره تشویش ویرمازلك روش ایله یواش داوش ایله بیلدرکز.

١٢٠) یچراق نرسه طوتدیغکز وآشادیغکز صوکنده اللرکزی اعتبار ایله یووکز، ویودیغکزده کیوملرکزی طوتوب یووشلندرمه‌کز، صوکره یخشیلاب سورتکز.

١٢١) طرناقلرکزی اوزون یورتمه‌کز، آستونده اولان کرلرنی تمیزلاکز.

١٨
باش ادبلری

١٢٢) باشکزی یوقاری کوتارمکده، توبان صالمقده، یاکه برطرفه بوروب طورمقده عادتدن آرتق ایتمه‌کز. اوقودیغکز، ویازدیغکز وقتده

۱٤۰) بر کیمسه‌یه ضرر کتورمك، شریعت وادبه خلاف اشلاری اشلمك ایچون بر آدم اولسون یورمه‌ڭز.

۲۱

تیمر یول و پاراخود ادبلری

۱٤۱) پاراخود وتیمر یول ایله سفر ایتمك اولدیغڭزده سفر وقتلرنی بیلوڭز. ووقتی کلمازدن یاروم ساعت الك حاضر اولڭز، خلقلر ایله طغزلشمه‌ڭز، نرسه‌لرڭزنی ترتیب ایله اورناشدرڭز، یولداشلر ایله ملایم اوطورڭز وآنلر ایله ادب اوزرنده اولڭز هیچ کیمه یمان سوز سویلمه‌ڭز، هیچ کیمنی مسخره ایتمه‌ڭز، وهیچ کیمه التفاتسزلق ایتمه‌ڭز، سزڭ ایله سویلمك هوسنده اولوچی کیمسه ایله ادبلره رعایت ایتدکڭز حالده سویله‌شڭز، لکن دین ومذهب نزاعلری چقارمق هوسنده اولانلره، عذر بیان ایدڭز. چونکه بو کبی نزاعلردن هیچ وقت فائده چقماز.

۱٤۲) پاراخودده اوطوردیغڭزده، پاراخودڭ اسمنی وقانغی شرکته یاکه کیمه منسوب اولدیغنی، وتیمر یول آربه‌سننڭ اوطوردیغڭز آربه‌نڭ نومروسنی بیلوڭز. اشیاڭز اونودلوب قالور، ویاکه برر سبب ایله اوزڭز قالوراولسه‌ڭز، تیلغرام ویرمیه واشیاڭزی تاپمیه قولای اولور.

۱٤۳) صوڭ منزلنی اوتدکڭزده، اشیالرڭزی جیوب باغله‌ڭز، ونیچه کیساك ایدکنی خاطرله‌ڭز. آربه وپاراخود توقتاب یتمازدن الك چقمه‌ڭز.

۲۲

اویقو ادبلری

۱٤٤) اویودیغڭز وقت طبیعت نظامنه موافق اوله‌رق کیچه‌ده اویوڭز، یوز توبان یاکه چالقان یاتمای بر یانڭز اوزرنده یاتڭز، چونکه اولگی ایکی تورلی یاتمق قورقنچ دوشلر کوروركه سبب اولور.

۱٤۵) اویقو وقتلرڭزنی بر قدر عادتنه صالڭز، طقوز ونهایت اون ساعتدن قالمای یاتوب، بیش ویا که آلتی ساعتدن قالمای قالقڭز. اویقوڭز کامل اولدیغندن صوڭ یاتمه‌ڭز، ولازم اولان اویقوڭزنی‌ده

١٣٠) ضرورت اولمادیغنده طوقتاب طورمه‌گز، قارشو کلنلرڭ یوزلرینه کوز طولدروب باقمه‌گز، آنلره قاغلمه‌گز، ناگاه طغزلق اولور ایسه اوڭ طرفده طوقتاب اورون بوشادیغنی کوتگز.

١٣١) نه یرده اولسه‌ده، ضعیف وعاجزلر اوچرادیغنده الگزدن کلدکی یاردمدن محروم ایلمه‌گز، خصوصا آور نرسه‌لر کوتاروب کلنلره یولنی ایرکن ایدگز،

١٣٢) قچقرشوچیلر ودعوالاشوچیلره اوچرادقگزده، آره‌لرینه کرمه‌گز، بلکه بر طرفدن قاچوب کیتگز.

١٣٣) طوغریلغنه قزغوب، قار وپچراق یوللره کرمه‌گز، یوللرڭ طوغروسی طوغری دگل، بلکه یخشی وصاف هوالی اولانی طوغریدر، بونی ایسه هیچ وقتده اونوتمه‌گز.

١٣٤) طغزلق وقتلرده، کیسه‌لرگز وساعتلرگزی وباشقه شیلرگزی یخشی صاقله‌گز.

١٣٥) ضرورت اولمادیغنده شمسیه (زونتیك) لرگزی کوتارمه‌گز، کوتاردکگزده هم کوزگزی قاپلامه‌گز.

١٣٦) دوست وبلشلر اوچرادیغنده حرمت ایله سلام ویرگز، اگرده آنلر الك ویرمشلر ایسه حرمت ایله قایتارگز، بیوك ذاتلر اولدیغنده کچوکلك کوسترگز، اگرده رضا اولورلر ایسه اللرنی اوبگز (لکن شهرلرده، بازارلرده، وتورلی مذهبلر کوب یرلرده ال اوپمك مناسب دگلدر).

١٣٧) اورامده یوردکگزده آشامه‌گز، حاجت ایچون اوطورمه‌گز، بو شیلر تربیه‌سزلك علامتیدر.

١٣٨) بیوك ذاتلر، سزڭ ایله سویله‌شوب یوررلر ایسه، آنلرڭ صول طرفنده وبرابر اوله‌رق یورگز.

١٣٩) الوغ کشیلر ایله خانه‌لره، پاراخود وواغونلره، کردکگز وچقدیغگز وقتلرده، یول کوسترمك ایچون آنلرڭ آلللرندن یورگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

١٥٤) خلق قاشنده الك محبتسز كيمسه، مجلسده اوز اوزنى الوغ كوروچيدر. شونـك ايچون اوز اوزكزى باشقه‌لردن الوغ حساب ايتمه‌كز، اوز درجه‌كزى بيلمكدن غافل طورمه‌كز.

٢٤
آشامق ادبلرى

١٥٥) آشارغه اوطورديغكزده الك الك اللركزى يووكز ويخشى سورتكز،

١٥٦) اوزكزدن الوغ كيمسه‌لر اولديغنده آنلردن مقدم اوطورمه‌كز.

١٥٧) آش يانده نرسه‌لر ايله اوينامه‌كز، بلكه ادب اوزرنده اولـكز، تمام تويمازدن الوك توقتاكز.

١٥٨) دستمالنى تزلركزه قويكز (بعضيلر كوكركه قويمقى درست كوره‌لر). آشدن بيك يراق، يا كه بيك ياقين اولمه‌كز، كورشيلر كزه تارلق ايتمه‌كز، بر نرسه‌گه تايانمه‌كز، بلـكه طوغرى اوطوركز. وآشاديغكز وقت برآز بوگلوكز.

١٥٩) باشلاديغكزده بسم الله اوقوب، اوك الـكز ايله تناول ايدكز، تمام اولديغنده الله تعالى گه حمد آيتوكز.

١٦٠) زور زور آلمه‌كز، آشقمه‌كز، يخشى چاينه‌كز، قـول وكيوملركزى بويامه‌كز، تاباقدن اوزكز ايچون نرسه صايلامه‌كز، باشقه‌لرك آشادقلرينه باقوب طورمه‌كز، قومسز اولمه‌كز، كوب آشارغه عادت ايتمه‌كز، آشدن ميلـكز قايتماديغى حالده طوقته‌كز، بوشيلرك سلامتلك ايچون فائده‌سى كوب ايدكنى اوزكزده بيلورسز.

١٦١) گل فكركزى آشامق ايچون صرف ايتمه‌كز، بلـكه قصدكز تركلك ايدر ايچون آشامق اولوب، آشامق ايچون تركلك ايتمك اولماسون.

١٦٢) سويله‌شوب آشالغان آش يگل سگدكى (هضم اولنديغى) ايچون، قچقرشو، سوز اولچاشدرودن باشقه، يعنى ادب ايله گنه سويله‌شكز.

١٦٣) الـكزى تاباقغه باطرمه‌كز، هم آشقه بويامه‌كز.

١٦٤) تمام پشمگان يمشلرى آشامه‌كز، اسسى وقتلرده مايلى آشامقدن صاقلانـكز.

قالدرمه‌ڭز، چونکه اویقو قالمق هضم ضعیفلکنی وعقل خسته‌لکلرنی واخیرنده جنونلك پیدا ایدر.

١٤٦) اویقو وقتی قارتلره بیش، واوتوز یاشندن یوقارو اولانلره آلتی ساعت تقدیر ایدلدکی حالده، یاشلره سکز، وبیك یاشلره اون ساعت اولمق اوزره تقدیر ایدلنور.

١٤٧) اویودیغڭز وقت اوستڭزه بر شی یابوب، صالقوندن صاقلانڭز. وهوا یورمکده اولان یرلرده ویووش اورنلرده یاتمه‌ڭز، ترزه‌لرنی آچق قالدرمه‌ڭز.

١٤٨) ضرورت اولمادیغنده بر بولمه‌ده بیك کوب اوله‌رق اویومه‌ڭز، واویودیغڭز یرده ساچکلر وگللر بولندرمه‌ڭز. قایغولی ویاکه بیك شاد وقتلرڭزده اویومه‌ڭز.

١٤٩) اویودیغڭز وقت تار کیوملرڭزی صالڭز، قسقان یرلری بوشادوب، قان یورمکدن منع ایلماز روشده ایدڭز.

١٥٠) اویودیغڭزدن الك وصوك، اویقو بولمه‌لرینڭ ترزه‌لرنی آچوب هواسنی یاڭارتڭز.

٢٣
مجلس ادبلری

١٥١) خلق حضورنده ادب ایله هم اوزڭزه لائق اولان اورنلره اوطورڭز، حرمتلی وبیوك ذاتلر اولندیغنده آنلرڭ اورنلرینه حرمت ایدرك بر آزیراق اوطورڭز؛ مگرده یانلرینه یتوب اوطوروغه محتاج اولنسه یا که اوزلری بیوررلر اولسه، اول وقتده یانلرینه اوطورڭز.

١٥٢) اورندقلره اوطوردیغڭزده یاطمه‌ڭز، بر طرفه آوشمه‌ڭز. آیاقلرڭزدن برینی ایکنچیسی اوستنه قویمه‌ڭز، یرگه تیپمه‌ڭز، اوینامه‌ڭز،

١٥٣) سویلاوچی اولدیغنده یخشی دڭلاڭز. کشی داوشندن اوستون داوش کوتارمه‌ڭز، ضرورتسز کولمه‌ڭز؛ مجلسه لائق دگل روشچه سویلمه‌ڭز، سویلاوچینڭ سوزنی اوزمه‌ڭز، مجلسده اولانلرڭ حرکتلرنده کمچیلك ایلمه‌ڭز.

وایسلنگان، یا که بوزلی وقارلی صولر ایچمکدن صاقلانگز، آشادقدن ایکی ساعت اوتمای طوروب، هم اویقودن قالقدیغـگز ساعت ایله وتیرله‌دکگز صوکنده، صالقون صو استعمال ایتمه‌گز.

١٧٣) سوت، قهوه، چای، لیمون صولری، هم ایچارگه موافق شیلردر.

١٧٤) اگرده یخشی اولور ایسه، سوت، الوغ وکچوکلر ایچون هضمی یـکل اولان ایچملکدر.

١٧٥) قهوه، اگرده سوت ایله ایچلسه، معده‌گه فائده وهضم‌گه قوت ویرر. لکن اسسی مملکتلره مناسب بر ایچملکدر.

١٨٦) چای، کوب اولماز شرطیله، صالقون مملکتلره فائده‌لی ایچملکدر معده‌گه قوت ویرر. حسرت ایله بدنلری ضعیفلنمش کیمسه‌لره یاردم ویرر.

١٧٧) لیمون صولری اسسی کونلرده فائده‌لی ایچملکدر.

١٧٨) ایشتمك، ایسنامك، کورمك، قوتلرینی ضعیفلندردکی وصولشنی تارایتدیغی، اشتهانی هم بتوردگی ایچون اصلا تماکو ایچمه‌گز.

١٧٩) ماللری خراب ایتدکی، اولوم‌گه سبب اوله‌چق خسته‌لکلری کتوردکی ایچون، ایسرتکچلرك هر تورلیسندن بیك صاقلانگز، وبونلری استعمال ایدن کیمسه‌لر ایله حتی دوست وبیلش اولمه‌گز.

٢٦
ضیافت ادبلری

١٨٠) قوناق چاقراسی اولدیغـگزده، عرف وعادت اوزره بر قدر وقتلر ایرته‌رك خبر ایدگز.

١٨١) قوناقلری آچق یوز وحرمت اوزرنده قارشو آلـگز، وهر کیمی یرلو یرینه اوطورتـگز.

١٨٢) نه قدر لذتلی اولسه‌ده، آشلرگزی مدح ایتمه‌گز، قوناقلری آشار ایچون قستامه‌گز، (بر یا ایکی مرتبه ادب ایله گنه ایتولنور ایسه بلکه ضرر اولماز)، قوناق ایدوچینك وظیفه‌سی ایسه قوناقلر حضورینه آش کتورمك اولوب، آشامق وآشاممق قوناقلر اختیارنده‌در.

١٦٥) وقتلی آشارغه‌عادتلنگز ، وقتی‌کلوب‌ده‌آشامغه آرزوگز اولماز ایسه‌کوچلنوب آشامه‌گز ، آشادیغگز وقت‌کیوملرگز تاروقسان‌اولماسون، اوشنداق الوغ قایغولی وشاد وقتگزده بر آز اولسه‌ده صبر ایدگز.

١٦٦) آغزگزه‌آلەش‌شیلری‌تمام‌چاینه‌گز ، آشقمه‌گز ، آرتق‌اوزاقغه‌ده صوزماگز، بلکه یکرمی واوتوز دقیقه آراسنده تمام ایله‌گز، آشادیغگزدن ایکی ساعت اوتمای طوروب اویومه‌گز وبیك آغر اشلر اشلمه‌گز.

١٦٧) نه‌قدر الوغ یاگلشی اولسه‌ده، آش حضورنده هیچ کیمی شلته‌لمه‌گز وهیچ کیمی غیبت ایتمه‌گز.

١٦٨) آشدن‌صوڭ،قول‌وآغزلرگزی‌صابون‌ایله بیك‌یخشی‌یووگز، دیش آره‌لرنڭ‌نرسه‌قالدرمه‌گز،ممکن‌اولدیغنڭ‌اویقولامای‌بر آز یاطوب‌طورگز.

١٦٩) بعض حیوانلرڭ ایتلری، آدم اوغلینڭ کوگلنی بوزدیغی، دشمنلق، اوچ آلمق، آچو پیدا ایلمك، یاکه یوراکسزلك کتورمك کبی اثر ایتدکلری ایچون ممکن قدر اولن طعاملری اختیار ایدگز.

١٧٠) ایت آشامغان قوملر ، باشقه‌لره نسبت‌ایله سلامت‌وقوتلی هم شاد وهمتلی‌اولدقلری‌ایچون، ویاش‌وقتده هرنرسه‌گه عادت‌ایتمك ممکن اولوب، یاشده‌عادت‌ایدلمگان شیلری استعمال ایدرگه نفس‌هیچ‌برزمان مجبور اولمادیغی‌ایچون، ایت آشامازغه یاشلکگزده عادت ایدگز جان ایاسینڭ‌کوزندن‌یاشی آقدیغی‌حالده، چالوب‌ده‌قاینار قزانغه صالوب، ایتنی پشروب آشامای طورمقده، آدم اوغلی ایچون الوغ گناه اولمازسه‌کرك.

٢٥

ایچمك ادبلری

١٧١) آشادیغگز وقت‌ایچمك اولسه‌گز ، آغزگزده اولاننی یودوب بتورگان‌صوڭ ایچگز ، ایچدکدن‌صوڭ کیومگز یاکه‌الگز ایله‌دگل، بلکه آغزگزنی دستمال ایله سورتگز.

١٧٢) سلامتلك‌ایچون (کوب‌اولماز شرطیله) صاف صومرتبه‌سنده هیچ شی اولنمادیغی ایچون صاف صو ایچمیه عادت ایدگز. لکن کول

۱۹۳) زيارت ايچون كلمش كيمسه‌لره، اويقوده ياكه اوده يوق،
ديه خبر ويردرمای، نيچوك اولسه‌ده اوزڭز قارشو آلورغه طرشڭز.

۱۹٤) زيارت ايدن كيمسه‌لره زيارتلرنى قايتارڭز.

۱۹٥) يازو ياكه مطالعه ايله مشغول اولديغڭز وقت، زيارت
ايدن كيمسه‌لره، «سزلره آغر كلماز ايسه شغلمى تمام ايدر ايدم» ديه
رخصت صوروب، شغلڭزى بتورڭز، وصوڭره آنلر ايله مشغول اولڭز.

۱۹٦) يوز، قولڭز توزانلى، وكيوملرڭز كرلى اولديغى حالده،
ياكه يغمور واش وقتلرينه مخصوص اولان كيوملرڭز ايله هيچ كيمى
زيارت ايتمه‌ڭز، وزيارت ايچون كلنلره قارشو اولمه‌ڭز.

۱۹۷) زيارته كتدكڭز وقت، خانه صاحبنه ايكى اوچ مرتبه‌يه قدر اوزڭزك
وارلقڭزى بيلدرڭز، هميشه‌ده بر خبر اولماز ايسه قايتوب كيدڭز.

۱۹۸) شهرلرده اولان كيمسه‌لرى زيارت ايتدكڭز وقت،
ايشكلرنده، خبر ايتميه مخصوص قويلمش شيلرى ايله، آره‌لرنده بر
آز طوروب، اوچ مرتبه خبر ايدڭز. اما ترزه طوغروسينه كلوب، ياكه
نه برده، اولسه‌ده، بر يرده طوقتاب تيك طورمه‌ڭز.

۱۹۹) وارديغڭز كيمسه‌نڭ اوده يوق ايدكى خبر ويرلدكده
كلدكڭزى بيلدرمك ايچون، زيارت كاغدڭزى ويروب قالدرڭز.

۲۰۰) وارديغڭز يرده هر نه قدر ايشك آچق ايسه‌ده، خبر
ايتماى طوروب كرمه‌ڭز.

۲۰۱) قبول ايدلدكڭز كيمسه‌يه آچق يوز ايله لائق روشده سلام ويرڭز،
اگر ده بر كمسه ايله سويلشمكده ياكه شغلده اولسه، اشى تمام اولديغنى كوتوب،
بر طرفده اوطورڭز، صوڭره قسقه‌لق اوزرنده يومشڭزى بيان ايدڭز.

۲۰۲) زيارت ايدلمش كيمسه، اوقومقده ياكه يازمقده ايسه،
نه اوقوديغنى ونه يازديغنى صورمه‌ڭز.

۲۰۳) زيارتدن مقصود، بر كيمسه‌نڭ او ايچنده اولان حاللرنى بيلمك
اولماى، بلكه مجرد بر دوستلق كوسترمكدر. شونڭ ايچون وارديغڭز

Из фондов Российской национальной библиотеки

۱۸۳) قوناقلرڭ هر بری ایله آز اولسه‌ده یانلرنڭ بر مقدار اوطوروب سویلەشگز، کتدکلری وقت شادلق کوستروب، ایسانلشوب و رحمت آیتوب قالگز.

۱۸٤) قوناقغه چاقرلدیغگز وقت، بیلگولنگان وقتندن بر آز دقیقه‌لر، مقدم وارگز، یورت ایاسی ایله شادلق اوزرنده قارشو اولگز.

۱۸۵) ممکن اولدیغنڭ اوزگزه مناسب کیمسه‌لر یانلرینه اوطورگز، مجلس هم آشامق ادبلرنی کامل ایله‌گز؛ هر نه قدر سومادکگز طعام کلور ایسه‌ده سومادکگزی بیلدرمه‌گز، آشلرڭ گوزل اولمادیغندن بحث ایتمه‌گز، اشتها گز اولانلرنی آشاگز، اولمادقلرنی ادب اوزرنده قایتارگز، بولوب آلماگز.

۱۸٦) آش تمام اولوب، اللر یوولدیغنده رحمت اوقوب ایسانلشوب قایتوب کیتگز.

۱۸۷) مجلسه حاضر اولمقدن بر مانع اولدیغنده، وارە آلمادیغگزی بیلدروب، خبر بیارگز.

۱۸۸) بر کیمسه‌یه واردیغگزده ایکنچی برینڭ مجلسندن و آشلرینڭ لذتلی اولمادیغندن ویا که باشقه باشقه عیبلرندن سوز سویلمه‌گز.

۱۸۹) چاقرلمادقگز کیمسه‌لرڭ مجلسلرینه وارمه‌گز.

۱۹۰) آش وطوی مجلسلرنده باشقه‌لر ایله کونلشوب، حالگزدن آرتق مال اسراف ایتمه‌گز.

۱۹۱) وقت آلتون اولدیغی ایچون، بر ساعتدن زیاده وقت اسراف ایدلمك لازم اوله‌چق مجلسلره وازمه‌گز و باشقه‌لرڭ عمرلرنی اسراف ایده‌چك مجلسلری هم ترتیب ایتمه‌گز.

۲۷
زیارت (۱)

۱۹۲) قارنداش ویاقین دوستلرگز کلدکنده آچق یوز ایله قارشو آلوب کورشگز، لائق اولان اورنلرینه اوطورتوب حاللرنی صورگز؛ کتدکلرنده ایسانلشوب قالگز، اگرده کلوچیلر الوغ کیمسه اولور ایسه حرمت اوزرنده رحمت ایتوب قالگز.

---

(۱) بونده ذکر اولنان زیارتدن باشقه دخی بر رسمی زیارت واردر که مأمور و بیوك توره‌لر و مرتبه اهللری آره‌سنده اولور. بونڭ ایسه اوزینه مخصوص ادبلری اولوب، اربابی قاشنده معلومدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

باطرلاندرگز، صبره دعوت ایدگز، قورقوتمه‌گز، آز کونلردن شفا تاباچغنی امیدلندرگز، وسلامتلکی ایچون دعاء ایله‌گز.

٢٩
تعزیه ادبلری

٢١١) قایغو کلن کیمسه‌یه تعزیه، یعنی قایغوسنی یکلللندرر گه طرشگز: بو یله‌قایغولره صبر ایتمیه ترغیب ایدگز، صبر ایدنلره وعده ایدلن ثوابلری خاطرینه کتورگز، «انا لله . . .» آیت کریمه‌سنی اوقوگز.

٢١٢) یاقنلرگزدن بری وفات اولدیغنده. اهلینه تعزیه ایدگز، حسرتلرنی اورتاقلاشگز، جنازه‌سینه وارگز، اشلرنی برگه کورگز.

٢١٣) تعزیه وقتنده قایغولی اولوب کورلگز وقایغونی بیلدررلك کیوملرگزی کیوگز، کولمه‌گز اوینامه‌گز، قایغودن باشقه سوز سویلمه‌گز، قایغو علامتی دگل اشلرنی اصلا اشلمه‌گز.

٣٠
کیوم ادبلری

٢١٤) کیوم کیمك طوغروسنده کامل اعتبار اوزرنده اولگز. کیوم کیمکدن مقصود، صالقون وقز ولقدن صاقلانمق هم خلقلره کورکام کورلمکدر. شونك ایچون اوشبوگا موافق اولوب، کیوم ایچون آرتق بایلق ایله عمر اسراف ایتمه‌گز.

٢١٥) کیوملرگزی صاقلاب و پاك روشده کیوگز، تیر ایسی کلماسون ایچون کولمك واشطانلرگزی آلماشدروب طورگز. خلقغه کورکام هیئت اوزرنده کورلگز، چونکه اوست باشگز تربیه‌سز اولور ایسه، خلقلر یالقاولقگز و پچراقلقگز ایله حکم ایدرلر، اوشنداق عادتده یبارله‌طورغان توکلارنی تنده یورتمه‌گز لکن ساچلرگز وه‌یوقلرگزی زینتلب عمر اوزدرمه‌گز بوشیلر عقللی اولمق علامتیدر.

٢١٦) کیوملری بو قدر بهالی اولسه‌ده، قارامقده تکلفسز، اما اوزاق توزوچان اولان شیلردن صایلاگز. توسی گوزل چداوی آز اولان کیوملری صایلامق، دنیا علمنی بیلمك علامتیدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

کیمسه‌نڭ اشیالرنی تفتیش ایلمه‌گز، کتابلرنی یازولرنی آقتارمه‌ڭز. الحاصل اوز اسمگزه اولمیان مکتوبلری الگزه آلمه‌گز (آراده کامل دوستلق اولان کیمسه‌لر، بلکه بو حکمدن مستثنی اوله بیلورلر).

۲۰۴) زیارت، گوزل بر عادت ایسه‌ده، عرف وعادت طشنده کوب ایلمه‌گز، شهرلرده اولان کیمسه‌لرڭ، ایرته ساعت سگزدن الك وکیچ ساعت طقوزدن صوڭ، هم خصوصی آش وچای وقتلرنده زیارتلرینه کتمه‌ڭز.

۲۰۵) اوقومق واوقوتمق ایله مشغول اولان شاگردلر ومعلملر، اوشنداق کانتوره ومحکمه‌لرده مشغول اولان یازوچی وخدمت ایدوچیلرڭ هم سودا ایدوچیلرڭ، شغل وقتلرنده زیارت ایتمه‌گز. وشغل وقتلرندن باشقه‌ده هم یانلرنده اوزاق اوطرمه‌ڭز.

۲۰۶) وعده قویدیغگز کیمسه‌یه وقتنده وساعتنده وارڭز. کوتدرمه‌ڭز. ناگاه بر مانع ظاهر اولور ایسه واقعه‌دن خبر بیلدرڭز.

۲۰۷) سفرده اولان دوستلرگزه مکتوب ایله حاللرنی بیلگرتگز، کندیگزه یازارلر ایسه جوابنی ویرڭز. مکتوبلره جواب ویرمگان دوستلری لطیف صورتده شلته ایتمك ممکندر.

۲۸
خسته‌لره زیارت

۲۰۸) قارنداشلرگز، ودوستلرگزڭ خسته‌لندکلرندن خبر آلدیغگز ایله حاللرنی صورمیه وارڭز. ناگاه خسته‌لك آغر اولدیغندن، ویاکه یاننه کرمك طبیبلر طرفندن منع ایدلدکندن، کورمك مناسب اولماز ایسه، یاکه راحتسزلندرمك لازم کلور اولسه، اول وقت حالنی، خانه‌ده اولانلردن صورمقله قناعت ایدگز.

۲۰۹) عیاده‌یه واردیغگزده، خسته یاننده اوزون مدت اوطرمه‌گز، کوڭلنه آغر کله‌چك ویاکه قایغولی سوزلری سویلمه‌گز.

۲۱۰) خسته‌لگنه سبب اوله‌چق شیلردن صاقلانمادیغی ایچون شلته ایلمه‌گز، بلکه ممکن قدر شکایتلرنی دڭلاگز، کوڭلنی راحتلندرڭز،

معرفت كبی شیلرنی کوستروچی اولان اعضاسیدر. شونـك ایچون دیلـگزی راستلقدن باشقه نرسه ایچون قوزغاتمه گز، تربیه‌سز سوزلر سویلمه‌گز. انسانك سلامتلکی دیلنی صاقلامقده ایدکنی اونوتمه‌گز.

۲۲۷) آرتدروب سویلمه‌گز، اما اصلا یالان سویلمه‌گز، غیبت ایتمه‌گز، سوز یورتمه‌گز، بیلمدکگز شیلری سویلرگه کرشمه‌گز، بر کیمسه سوز باشلادیغنده تمام ایتمازندن الك ـ گرچه آخری سزه معلوم اولسه‌ده ـ قویوب کتمه‌گز. بو ایسه آدمچیلکدن محروم اولمق علامتیدر.

۲۲۸) بر کیمسه‌نك یاکلش سویلدکنی بیلدکگزده «یاکلش سویلیورسن، یاکه بیلمیورسن» دیمه‌گز، بلکه طوغریلقی خاطرینه کوچ کلماز صورتده یومشاقلق اوزرنده کوسترگز.

۲۲۹) یاکلش سویله‌دکگز معلوم اولدیغنده «خطأ ایتدم» دیمکدن عارلنمه‌گز. سوزگزك خطأ ایدکی باشقه‌لر طرفندن کوسترلدکنده، خطأ دگل ایدکنی یخشی بیلور اولسه‌گز، قاتیغ صورتده قارشو طورمای وقچقرشمای، ادب اوزرنده جواب ویرگز. سوزگزك توغری ایدکنی داوش قوتی وآچو ایله دگل، بلکه یومشاقلق ودلیل قوتی ایله اثبات ایدگز.

۲۳۰) عام مجلسلرده آدم تننك اولان عیبلر حقنده سویلشمله‌گز، بر کیمسه حقنده اولان سوزی، باشقه‌لردن کوچروب اولسه‌ده، حکایت ایتمه‌گز.

۲۳۱) باشقه‌لره فرصت ویرمای بتون وقتی سز گنه سویله‌ب کچرمه‌گز، کوکلگزی دیل آرتندن دگل، بلکه دیلگزی کوکل آرتندن یورتگز، آدمچیلك سوزده دگل، بلکه عملده ایدکندن غافل اولمه‌گز.

۲۳۲) بیوك کمسه‌لره خطاب ایدرگه طوغری کلدکده «حضرتگز، جنابگز، ذات عالیگز، سز،» کبی حرمت سوزلری استعمال ایدگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٢١٧) حالـگزه لائق دگل، درجه‌گزه موافق یا که وقتنه مناسب دگل، کیوملری کیمه‌گز.

٢١٨) موده سویلمه‌گز، موده ایشتمه‌گز، موده ایله عمل ایتمه‌گز، موده ایله بیلش اولمه‌گز. موده ایسرتکچ ویا که اوطش اویننددن بر نوع اولوب، آگا مبتلا اولان کمسه، کندیسی هلاك اولمای طوروب، آندن آیرله آلماز،

٢١٩) کیوملك آلدیغگزده، نرسه‌لرك حقلری ایله عمرلرنی برابر کتوروب حساب ایدگز، وقانغیسی ارزن اوله‌چق ایسه شونی اختیار ایدگز.

٢٢٠) هر نه‌قدر مباح زینتلرده ضرر یوق ایسه‌ده، کیوملرگزه خوشبوی توگوب یورمه‌گز. بلکه تنگزی کیومگزی پاك یورتورگه عادتلنگز.

٢٢١) کیوم کیمك طوغروسنده اوزگزه ایش دگل خلقلره، صایصقان کبی، ایارمه‌گز،

٢٢٢) کیوملرگز ایله مدحلنمه‌گز. کیوملری کمالت حساب ایتمه‌گز. باشقه‌لرك کیوملرینه مسخره‌کوزی ایله قارامه‌گز، خلق حضورنده کیوملرگزه قاراب طورمه‌گز، کوگلی کیباك ایله طولی کمسه‌نك طشی یفاك اولمه‌سنده برمعناده یوق ایدکنی، هیچ وقت اونوتمه‌گز.

٢٢٣) بیك قسقان وبیك ایرکن کیوملری کیمای، بلکه باشنی فزودن آیاقلرنی صالقوندن صاقلار روشده اولان کیوملری اختیار ایدگز.

٣١

سویله‌شمك ادبلری

٢٢٤) سویله‌شدککز وقتده آرتق قچقرمه‌گز، آرتق آفروندن ده سویلمه‌گز. دیشلرگزنی قسمه‌گز بلکه گوزل وقسقه هم آچق سویله‌گز.

٢٢٥) دیلگز ایله ایرنلرگزی یالامه‌گز، دیشلرگز ایله طرناقلرگزی اوزمه‌گز، بویله ایتمك ادبسزلکدر.

٢٢٦) دیل، آدم بالاسینك کوگلنده اولان آچو، مرحمت، یومشاقلق، قاتیغلق، کبی شیلرنی آچوب ویروچی؛ علم وادب هم

Из фондов Российской национальной библиотеки

۲۳۸) ضرورت اولمادیغنده، حسرتلی خبرلر سویلمه‌گز، ادبسز سوزلری حکایت یوللو اولسون آغـزگزه آلمه‌گز وذمه‌گزه امانت ایدلمش سوزلری فاش ایتمه‌گز، (سر صاقلامق عقللی کیمسه‌لره مخصوص اولان کمالتدر).

۲۳۹) هیچ آدمه لعنت ایتمه‌گز، قهر دعاء ایلمه‌گز، وهیچ کیمی سوکمه‌گز، وهیچ کیمه طعن و بهتان ایلمه‌گز، حاجت اوتادکگز وقت سویلشمه‌گز، مؤمن وباشقه کیمسه‌لری قورقتمه‌گز، اوچونچی کیمسه وار ایکان، ایکیگز، یاشرون سوز سویلمه‌گز، اوصالاش آردندن یورو چیلره یول اوگرتمه‌گز، جناب اللهك بر دیل وایکی قولاق ویرمکنده، ایشتمش شیلرك یالگز یارومنی غنه سویلرگه تیوش ایدکینه اشارت وار ایدکندن غافل اولمه‌گز.

۳۲
ریاضت ادبلری

۲۴۰) ریاضت، قاعده‌سیله اولدیغنده، فکری اویاندرر، قان یورمه‌سینه یاردم ویرر، هضمی یخشیلاندرر، سکرلری قوتلندرر، اشتهاونن حرارتنی آرتدرر، ذهن آچار، مطالعه هم فهم گه رغبت ایتدرر، اوشبو بلك ایچون آوللرده اولدیغگزده یورت وقترلرده اولان خدمتلری ایتوگز، آتلره بنوب یورگز صوغه دوشوب یوزگز، قوش داوشلرنی دکلاگز، قول آیاق، سکر وباشقه تامورلرگزی حرکتسز طونمه‌گز شهرلرده اولدیغگزده بعض وقتلرده اولسه باغچه‌لره وارگز، تاغ اوستلرینه چقگز. صوبویلرنده یاشل اوانلاو ستلرنده، اورمان وئه‌ره‌مه‌بویلرنك یورگز گوزل هوالر ایسنه‌گز کوك یوزنك اولان زنگار تو به وبلوطلردن عبرت آلگز.

۲۴۱) جای کوننده ایرته طورگز، ممکن اولدیغنه تاك وقویاش چقدیغی وقتلرده، اولرك طشنده اولگز، دنیاده یارادلغان لطیف شیلردن، موکلی داوشلردن عبرتلنگز، الوغ وبیوك اولان جانلر دیاسندن. اوشبو طغز هم ده بیك طغزو بیك مشقتلی اولان دنیاغه برایکی کونلك مسافر اوله‌رق کالدکگزی اونوتمه‌گز.

۲۳۳) اوزکز وبالالرکزیغنه سویلب عمر اوزدرمه‌کز، ایار-
چینلرکزی مدح ایتمه‌کز، آتا بابا، نسل وقبیله هم استاذلرکز ایله
مدحلنمه‌کز، انسان‌اوغلی کندیسی کمالتدن محروم اولدیغی صوکنده،
هیچ طرفدن کمالت کلمیه‌چگنه محکم اعتقاد ایدکز.

۲۳۴) برشیٔ صوردقلرنده هر نه‌قدر خوش وقتکز اولمازسه‌ده
ادبلی جواب ویرکز، صورلمش شیٔ الکزده یا کوکلکزده اولماز ایسه
عذر کوسترکز. سوزکزی قایتارمقنی اوتنوچی اولدیغنده تکرار سویله‌کز،
اوزکز، تکرار سویلنمیه محتاج اولدیغکزده «ینه‌دن سویله!» دیمای،
بلکه: «مرحمت ایدوب، دخی سویلر ایسه‌کز، بلکه آکلار ایدم»
روشنده یومشاق سوزلر استعمال ایدکز.

۲۳۵) باشقه‌لرك سوزلرینه، یخشی آکلامازدن مقدم:
«درست شویله!» یاکه «یوق اویله دگل!» دیمك کبی سوزلر
ایله جواب ویررگه آشقمه‌کز.

۲۳۶) فکرکزی اظهار ایتمك اولدیغکز بحثلری، الك مقدم
گوزل آکلاکز، صوکره ادب اوزرنده کرشکز، اوز فکرکزه اوزکز
حیران قالمه‌کز، سوز سویله‌دککزده آند ایتمه‌کز. اوز فکرینه حیران
اولمق، نادانلر عادتی، آند ایتمك و «بو سوزنی درست سویلیورم»
دیمك یالانچیلق علامتیدر.

۲۳۷) برکیمسه‌یه قارشو سویلرگه مجبور اولدیغکزده: «یوق آلای
دگل، بلکه بویله!» دیمك کبی، عوام سوزنی استعمال ایتمای: «سز
سویله‌دککز چه‌ده اوله‌بیلور، لکن بن، بویله‌دگلمی دیه ظن ایدییورم»
یاکه «بنم‌فکرمه بویله‌کلور» مثالنده کوکللی سوزلر استعمال ایدکز؛
تمام بیلمادککز نرسه‌لر حقنده، باشقه‌لر ایله چقرشمه‌کز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٢٤٩) مالگزدن زکات ویردکگزده، جومردلغه عادت ایتمك، سارانلق کبی بوزوق خلقدن نفسنی صاف ایلمك، فقیرلری شادلندرمق، کبی ایزگی نیت ایدگز.

٢٥٠) اسلام قارنداشلریله طانشلق ایله، مشقتلره عادتلنمك سیاحت ایدرك عبرتلنمك نیتی ایله فرض اولان حج سفرینه کیدگز.

٢٥١) پیغمبرلر، (الله تعالی نك صلوات هم سلامی آنلره اولسون) خلقلری حق یوله دعوت ایدر ایچون الله تعالی حضرتندن یبارلمش، وجمله سی ده جناب اللهك حق ایلچیلری و گناهدن پاك بنده لری اولدیغندن جمله سنی چن کوکل ایله سوگز.

٢٥٢) مبارك دینمز، بودنیادن آخرته واره چق طوغری یولمز، حسرت وقتلرنك آستینه کروب صغناچق یرمز، مشقتلرده راحت کوره چك یاردمچیمز، جمله قورقوغلرده امید ایده چك اورنمز، اولدیغندن؛ هر وقت آنك اوزرینه محکم یابشگز.

٢٥٣) ثواب وعذابلر، فائده وضررلر، جمله عمللرمزه اوله چق جزالری، اولگی وصوگغیلرك عمللرندن بزه هر وقت خبر ویروب طورمقده اولان حق مرشدمز، قرآن شریفك، حق ومبارك کتاب ایدکینه محکم اعتقاد ایدگز.

٢٥٤) دنیانك الڭ آغر ساعتی اولان اولم ایسرکلکی حالنده، المللری بکل ایتمکده اولان شریف اسلام دینمزه، آزاو دیشلرگز ایله یابشوب، هر بر سوز واشگزده جناب اللهه تقوالق اوزرنده اولگز،

٢٥٥) آخرت الوشلرندن محروم قالمق استمه ز ایسه گز، ایزگو بنده لر یولیله یورگز، شبهه لی وتهمتلی کمسه لره یار اولمه گز. بو شیء نفسگزه آغر اولماسون دییور اولسه گز آلدگزده اولم دینلمش نرسه نك کوتوب طوردیغنی اونوتمه گز.

٢٤٢) ریاضت صوڭنده صو ایچمه‌گز، و بر ایکی ساعت وقت اوتمای طوروب، آشامه‌گز و آشادیغڭز صوڭ هضم ایدلمای طوروب ریاضت ایلمه‌گز، ریاضت ایچون گوزل هوالی یرلری صایله‌گز.

٣٣
دین ادبلری

٢٤٣) هر نرسه‌نی بار ایلمش وبزلری گوزل صورتده یارادوب عقل نعمتی احسان ایلمش اولان مرحمتلی الله‌تعالی حضرتینه اخلاص اوزرنده قللق ایدڭز، آتا آنا واستاذلرڭزدن آرتق محبت اوزرنده بیورقلرنی یرینه کتورمیه طرشڭز.

٢٤٤) قللق دیمکدن، کون اوزون نماز اوقومق وذکر ایتمك، یاکه جمیع اشلرنی بر طرفه قویوب مسجد وتکیه‌لرده یاتمق، ویاکه زیارتلره یورمك، دیه آڭلامای، بلکه جناب اللهڭ بیوردیغی یول اوزرنده اوستڭ اولان بورچلری اداء ایتمك، خلق ایله گوزل معامله‌ده بولنمق، رحمتلی وشفقتلی اولمق هم گناهلردن صاقلانمق دیه آڭلاڭز، وشویله عمل ایدڭز.

٢٤٥) جناب رسول‌الله کتوردگی مبارك اسلام شریعتنه، کندی رأیڭز ایله بر حرف آرتدرماڭز و بر حرف کیمتمه‌گز: بر حرف آرتدران وبر حرف کیمتمکده اولان ذاتلره اصلا ایارمه‌گز. سعادت ایسه خالص شریعتده‌در، بونی هر وقت خاطرڭزده طوتڭز.

٢٤٦) کیوملرڭزی، تنلرڭزی، کر وبچراقلردن پاکلدکڭز کبی، کوڭلڭزی هم نفاق، آلدامق، کینه، حسد، آچو، ظلم کبی بوزوق خلقلردن پاك ایدڭز؛

٢٤٧) جناب اللهه شکر ایتمك والله‌تعالی نڭ اخلاصلی بنده‌لری ایله بر یره جیولوب الفت اتحاد پیدا ایتمك نیتیله نمازلری ممکن قدر جماعتله اداء ایدڭز.

٢٤٨) روزه طوتدیغڭزده، نفسنی تربیه ایتمك صبره عادتلندرمك، فقیر ومسکینلر حالنی تجربه ایتمه‌کی نیت ایدڭز.

٢٦٣) قرأن شريف اوقولديغنده، هر نه قدر معناسنی کامل بیلماز ایسه‌گزده، جناب اللهڭ سوزلری دیه، حرمت والوغلامق اوزرنده دکلاگز، چیتلره قارانمه‌گز، ال وکیوملرگز ایله اوینامه‌گز.

٢٦٤) قارتلغگزدن مقدم اولان یاشلك کونگزی، خسته‌لکدن الك سلامتلکگزی، فقیرلکدن الك بایلغگزی، شغلدن مقدم ایرکنلك ساعتلرنی، وفات اولمازدن مقدم ترکلك کونلرگزی، غنیمت بیلوگز.

ذیل

بو رساله‌ده یازلان نصیحتلرڭ بعضیلری الوغ کیمسه‌لره تیوشلی اولسه‌ده، سوز مناسبتی کلدکندن آره‌ده یازلدی. قز بالالرڭ اوزلرینه خاص اولان نصیحتلر، ایکنچی جزءده یازلور.

شعر

فخذ بعلمی ولاترکن الی عملی ✲ ینفعك وعظی ولاتضررك اوزاری
ان الرجال کاشجار له ثمر ✲ فاجن الثمار وخل العود للنار

(رضاءالدین بن فخرالدین)

Из фондов Российской национальной библиотеки

۲۵۶) خلقلردن گیزلی طوته‌چق شیلری، جناب‌اللهدن‌صورمه‌ڭز؛ وجناب اللهڭ رضا اولمیه‌چق شیلرنی خلق ایله معامله ایتمه‌ڭز.

۲۵۷) مسجد وعبادتخانه‌لره کردکڭزده ادب اوزرنده کروب، الله تعالی حضرتینه توبه وتوفیق ایله دعاء ایدڭز. ومسجد حرمتنی یباره‌چك شیلردن صاقلانڭز.

۲۵۸) اشلرڭزڭ خیر اولمه‌سنی جناب‌اللهدن صورڭز، کوڭلڭز یوقاردیغی ومبارك وقتلرده دین ودنیا کرکلری خصوصا اوزڭز وبالاڭز وجمله ذریاتڭز، قارنداشلرڭز، واستاذلرڭز وسزلردن دعاء صورمش کیمسه‌لرڭز ایچون ایمان ایله دنیادن کیچمك حقنده دعاء ایله‌ڭز.

۲۵۹) جمله حاجتلرڭزی جناب‌اللهڭ کندیسندن‌طوغری سورڭز، دعاء ایلمك ایچون بیلمادکڭز دیللرده اولان دعاءلقلری اوقومای، اخلاص کوڭلڭز ایله بیلدکڭز دیل ایله صورڭز، وجناب الله ایله ایکی آره‌یه اولك وترکلردن هیچ کیمی واسطه قویمه‌ڭز، ونذر آیتمه‌ڭز، فلان شیخ حرمتینه دیه‌صورمقدن زنهار صاقلانڭز، احتمال‌که خلقلرڭ «ولی» و «تقدیرلرده تصرف ایدوچی» دیه گمان ایلمش ذاتلری جناب الله حضورنده، رحمتدن سورلمش برکیمسه اوله بیلور.

۲۶۰) رسول اکرم طرفندن خبر ویرلمادکی حالده، هیچ کیمڭ سعادتی وشقاوتی ایله شهادت ویرمه‌ڭز.

۲۶۱) کندی‌اعتقادڭزی‌واعمالڭزی‌رسول‌اکرم‌یولینه‌موافق‌ایدرگه طرشڭزده، باشقه‌لر ایله‌مشغول‌اولمه‌ڭز، هیچ کیمی «بدمذهب» «فرقهٔ ضاله» دین و «کافر» دیه سویلمه‌ڭز، دیلڭزی بویله شیلره عادتلندرمه‌ڭز.

۲۶۲) جناب اللهڭ بیورمش فرضلرنی قویمه‌ڭز، منع ایلمش اولان شیلری یاننده یورمه‌ڭز. عالملری حرمتلی طوتڭز، وهروقت کوڭلڭزی توزوك یورتڭز کوڭل توزوك اولسه بتون بدن هم توزوك اولور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

27837/907